

СТАТИСТИКА, ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 65.012.7

DOI: 10.37332/2309-1533.2020.5-6.19

JEL Classification: M 42

Пантелеєв В.П.,
 д-р екон. наук, професор кафедри
 обліку та оподаткування,
 Національна академія статистики, обліку та аудиту

ІННОВАЦІЙНІ ДРАЙВЕРИ САМОКОНТРОЛЮ В УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВОМ

Panteleiev V.P.
 dr.sc.(econ.),
 professor at the department of accounting and taxation,
 National Academy of Statistics, Accounting and Auditing

INNOVATIVE DRIVERS OF SELF-CONTROL IN ENTERPRISE MANAGEMENT

Постановка проблеми. В сучасних умовах при переході із фази індустріальної у фазу постіндустріальної економіки відбувається зміна традиційних підходів в управлінні підприємствами на інноваційні, із превалюванням останніх. Підвищення конкурентоспроможності підприємства вимагає використання контролю в управлінні підприємством, зокрема через вдосконалення самоконтролю його працівників. Активне застосування самоконтролю, як важливої сторони професійних обов'язків працівників підприємства, шляхом посилення саме її інноваційної складової у поєднанні з правильно побудованою організаційною структурою управління підприємством дозволяє встановлювати відповідність отриманих результатів запланованим показникам і вчасно коригувати цей процес.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Категорія «самоконтроль» увійшла у науковий обіг з кінця ХХ ст. та знайшла відображення у довідниках авторитетних авторів з бухгалтерського обліку [1–3]. У новітню епоху самоконтроль зберіг актуальність: дослідниками розглянуто проблеми самоконтролю при організації внутрішньогосподарського контролю підприємства [4], вказано зміст основних складових інноваційної діяльності щодо реструктуризації на основі інноваційного виміру [5], описано тести внутрішнього контролю при аудиті системи внутрішнього контролю [6]; крім того, розглянуто особливості контролю на різних стадіях діяльності підприємства [7]. Масленниковим Є. І. та Яценко М. С. охарактеризовано внутрішній контроль інноваційної діяльності [8], Бенько М. М. виокремлено елементи внутрішньогосподарського контролю інноваційної діяльності та наведено класифікацію інновацій [9], а Ключ Ю. І. розроблено основи управлінського контролю щодо інноваційних ризиків промислового підприємства [10]. У літературі висвітлено сучасні методи самоконтролю за допомогою мобільних додатків [11], а також описано ефективні інноваційні рішення функціональних можливостей підприємства [12]. Проте, на нашу думку, недостатнього висвітлення набули інновації саме у самоконтролі підприємств як складової внутрішньогосподарського контролю, що і зумовлює актуальність теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є розкриття організаційного аспекту самоконтролю (постановка завдань та джерел інформації) на основі інновацій. Для досягнення мети було поставлено наступні завдання: проаналізувати зміст та роль самоконтролю в управлінні підприємством; визначити місце інновацій в управлінні та у вдосконаленні самоконтролю підприємств; конкретизувати проведення самоконтролю за його стадіями та узагальнити ключові положення інновацій у самоконтролі підприємства у формі аудиторського тесту інноваційного проекту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до філософії фірми, вдосконалення стратегії контролю та політики контролю (the control policy), застосування певного устрою контролю повинно здійснюватися адекватно вимогам ринкового середовища та змінам, які у ньому відбуваються. Оскільки втрати підприємств від шахрайства, неефективного використання його ресурсів та інших порушень залишаються значними, зараз йде пошук шляхів вирішення завдання за

допомогою новітніх досягнень. Одним із таких шляхів є застосування інноваційних підходів до розвитку самоконтролю на підприємстві.

Самоконтроль – це форма контролю на підприємстві, яка полягає в тому, що кожний працівник незалежно від місця його роботи й посади систематично співставляє результати своєї праці, праці колег, праці безпосередньо підлеглих (за кількістю, якістю й термінами виконання) з передбаченими посадовими обов'язками чи конкретними завданнями [1–3]. Самоконтроль відноситься до сфери внутрішнього контролю підприємства, разом із діяльністю Аудиторського комітету, підрозділом внутрішнього аудиту, відділом/відділами технічного контролю, нормоконтролем, ревізійною та інвентаризаційною комісіями тощо. Самоконтроль передбачає перевірку самим працівником, його колегами по роботі виконання ними своїх службових обов'язків/завдань за змістом та строками. Самоконтроль розглядається як метод, інструмент управління підприємством, як важливий елемент механізму контролю. До самоконтролю можуть бути застосовані два підходи: «Кожна операція або документ, що передається за ієрархією підпорядкування, передбачає контроль її виконавцем» [4] та «Існує відповідальність виконавця за відсутність контролю».

За теорією контролю, самоконтроль доречно розглядати через систему трьох найважливіх складових контролю: суб'єктів, контрольних дій та об'єктів контролю. Суб'єктами самоконтролю виступають працівники підприємства всіх рівнів управління: вищої, середньої та нижчих ланок його управління, до службових обов'язків яких входить проведення контролю. Контрольними діями при самоконтролі стають перевірки, компаративний аналіз, дослідження відхилень, обстеження, моніторинг тощо. Об'єкти самоконтролю – це показники діяльності, робочі місця, процеси, складові системи управління тощо. За результатами проведеного самоконтролю підконтрольних об'єктів суб'єктами контролю формуються відповідні звіти та інша доречна інформація. Підсумки самоконтролю реалізуються в управлінських діях адміністрації за інформацією звітів, повідомлень, пропозицій, рекомендацій, актів та іншої інформації самоконтролю відповідальними особами; подальше вдосконалення самоконтролю розглядається як поглиблення контролю. Особливостями самоконтролю є те, що завдання (доручення, задачу) на контроль та проведення контрольних заходів працівник приймає самостійно та свідомо, а керуюча та керована сторони контролю на нижньому рівні управління співпадають. У системі самоконтролю можуть визначитися контрольні ключові точки, тобто найважливіші параметри діяльності, а також показники, критерії тощо. Зараз у практиці підприємств зазначається слабкий контроль над взаєминами з партнерами [13], виникає обґрунтована потреба в управлінні по відношенню до підрозділів – це максимум самостійності при жорсткому контролі [14], що обумовлює потребу пошуку нових поглядів у самоконтролі, до яких відноситься інноваційний підхід.

В теперішній час вагомим елементом розвитку підприємств виступають інновації. Інновації складають надважливу складову внутрішніх бізнес-процесів підприємства. Конкурентними перевагами підприємства, яке впроваджує інновації, стає зростання грошового потоку підприємства від впровадження інновацій, підвищення зайнятості персоналу, зміцнення безпеки працівників, вирішення соціальних питань, запровадження захисту прав споживачів/безпеки продукції, утворення ощадливого виробництва, скорочення втрат, зниження витрат та управління якістю тощо. Запровадження інновацій сприяє швидкому переходу технологій, в тому числі управління, на новий рівень.

Інноваційний підхід до управління вимагає як запровадження новітніх технологій, нових продуктів тощо, захисту авторських прав, придбання (оренди) машин, обладнання, вдосконалення програмного забезпечення, цілеспрямовану роботу з інформацією, витрачання значних матеріальних та інтелектуальних ресурсів підприємства, так й «перебудову» стилю управління, менеджменту та мислення управлінського персоналу, формування та підтримку генераторів інновацій, підготовку працівників з інноваційними навиками тощо, але також застосування ефективних методів управління, обліку та контролю.

На підприємствах-інноваторах обґрунтовуються та розробляються бізнес-плани (проекти) інновацій, розробляються прогнози, формується портфель інновацій, реалізуються інноваційні проекти, утворюються фінансові та нефінансові показники інноваційної діяльності, ведеться відповідний облік інноваційної діяльності, готується, аналізується, вдосконалюється та використовується звітність з інноваційної діяльності тощо. Проведення та результативність інновацій свідчить про прогресивність управління, що зумовлює запровадження належного управління на різних рівнях ієрархії. На стратегічному рівні управління використовуються методи якісних оцінок, порівняльний аналіз тенденцій щодо новацій, в т.ч. міжнародних, відбувається постійний контроль за досягненням стратегії.

Інновації можуть розглядатися й як просто поліпшення відомого явища, як процес, що відрізняється від «традиційного» порядку, як дещо нове; але ж більш вагомий вплив зараз здійснюють масштабні заходи інноваційного спрямування, які забезпечують певний ефект підприємству. За чинним законодавством України, інновації – це новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоздатні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери; інноваційний продукт – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим Законом України

«Про інноваційну діяльність»; а інноваційний проєкт – комплект документів, що визначає процедуру і комплекс усіх необхідних заходів (у тому числі інвестиційних) щодо створення і реалізації інноваційного продукту і (або) інноваційної продукції [15]. За таких умов, при розробці та запровадженні на підприємстві рішень з контролю, зокрема, самоконтролю та реалізації відповідного інноваційного проєкту у вигляді інноваційного продукту – автоматизація системи самоконтролю, їх слушно кваліфікувати як управлінські інновації підприємства.

Запровадження новітніх інструментів у самоконтроль стосується гуманітарних, культурних аспектів життя працівника та виконання ним професійних обов'язків, за рахунок чого формується здатність особистості до навчання (самонавчання) новим методам та прийомам; розвивається культура особистості, підвищується її чесність, вітаються самоаудит та взаємний контроль працівників; встановлюються та дотримуються етичні засади, неприпустима схильність працівника до компромісів тощо. Значну роль у реалізації інноваційної складової самоконтролю на підприємстві відіграє належна його організація.

У табл. 1 вказано завдання та джерела інформації самоконтролю за стадіями організації – підготовка, безпосередній контроль та завершення контрольних дій; за розглянутими вище суб'єктами контролю, контрольними діями та об'єктами контролю та передбачено елементи інновацій за кожною стадією.

Таблиця 1

Стадії проведення самоконтролю на підприємстві

Стадії самоконтролю	Завдання	Джерела інформації
Підготовчий етап	Постановка цілей, встановлення контрольованих параметрів діяльності: вартісні показники, натуральні, показники у часі. Визначення об'єктів самоконтролю, розподіл об'єктів за центрами відповідальності. Розробка програми самоконтролю та внутрішніх перевірок. Вибір методики самоконтролю. Навчання працівників підприємства організації та методиці контролю на робочих місцях.	Формування внутрішньої звітності із самоконтролю. Формування нормативної бази управління (внутрішні нормативно-правові документи, кількісні та якісні показники, технологічні карти, норми, класифікатори порушень, припустимі відхилення від норм, перелік типових порушень, встановлені строки виконання завдань тощо). Розробка інформації та комунікацій при самоконтролі; використання ресурсу Інтранет. Формування внутрішнього документообігу та внутрішньої звітності з контролю. Створення контрольних файлів. Формування планового бюджету витрат на самоконтроль.
Виконання контрольних дій	Самоперевірки, зустрічні перевірки, тестування. Оцінка виявлених відхилень від норм та причин їх виникнення. Оцінка ризиків. Використання сучасних засобів контролю.	Використання інформаційних ресурсів управління та контролю. Складання відповідних підсумкових документів з контролю: акти про відхилення та нестачі, службові записки, довідки про виявлення провин, похибок тощо.
Завершальний етап	Узагальнення результатів самоконтролю. Встановлення реагування на ризики. Оформлення результатів та підготовка висновків та рекомендацій щодо покращання управління та ведення обліку. Моніторинг заходів контролю (контроль за виконанням прийнятих рішень). Вдосконалення технічних засобів контролю. Підвищення кваліфікації працівників з виконанням функції контролю.	Підготовка зведеної інформації про результати самоконтролю та формування рекомендацій щодо усунення виявлених недоліків та порушень. Встановлення фактичних витрат часу на проведення контролю та звітування. Формування фактичного бюджету витрат на самоконтроль.

Джерело: розроблено автором за [4; 7]

У зв'язку із актуальними вимогами щодо врахування впливу ризиків на підприємство зараз прийнято розглядати контроль разом з управлінням ризиками [16]. Тому критерії застосування самоконтролю доповнюються об'єктами контролю з низьким ризиком, об'єктами контролю з помірним ризиком та об'єктами контролю з високим ризиком. Правову базу самоконтролю складають розпорядчі документи підприємства про самоконтроль, встановлюються відповідальність та заохочення працівників щодо контролю, у посадових інструкціях та службових обов'язках працівників зазначаються положення щодо самоконтролю з їх боку; передбачається особиста відповідальність працівника за роботу; відбувається регламентація самоконтролю у наказі про облікову політику підприємства тощо. Обов'язковим є встановлення достовірності інформації, достовірність результатів контролю збереження

майна підприємства та попередження небажаних відхилень, виконання наказів та розпоряджень, встановлення та реалізація прихованих резервів, зменшення помилок, зменшення ризику невиконання операцій. На підприємстві потрібно розробляти методичне забезпечення щодо оцінювання відхилень від встановлених параметрів контролю, значущості відхилень для розрахунку матеріальної шкоди для винуватця відхилення, права адміністрації вимагати пояснення винної особи про порушення фінансових та нефінансових показників та стягнення суми відшкодування з винної особи тощо.

Через домінування добровільних мотиваційних заходів, обмін працівниками передовим досвідом, прозорий характер та оперативність у виконанні, застосування самоконтролю на основі інновацій буде сприяти пріоритету запобіжного контролю та повному розкриттю творчого характеру самоконтролю. Потрібно підтримувати знання та кваліфікацію персоналу на належному рівні, проводити навчання (перенавчання), заохочувати самонавчання співробітників, тобто запроваджувати політику безперервного навчання персоналу.

Застосування підприємствами програмних продуктів для автоматизованої обробки інформації стає поширеним явищем. При проведенні аудиту потрібно ознайомитись із програмним забезпеченням, з'ясувати його можливості та проаналізувати, яким чином комп'ютерне середовище підприємства впливає на аудит [6]. До складу комп'ютерного середовища входять також контрольні операції, в т.ч. із самоконтролю. Характеристиками проведення та ефективності інноваційного проекту самоконтролю приймаються регламентовані адміністративні рішення стосовно інновацій, ресурси, що виділені на інновації та що освоєні при реалізації інноваційного проекту, встановлені відхилення та прийняті рішення за результатами самоконтролю тощо. При оцінюванні стану самоконтролю на підприємстві за відомим методом тестування контролю [6] доречно використовувати інформацію про стан реалізації інноваційного проекту самоконтролю (табл. 2).

Таблиця 2

Тест інноваційного проекту самоконтролю

№	Зміст питання	Варіанти відповіді			При- мітки
		Так	Ні	Інфор- мація відсутня	
1	Стратегічне та тактичне планування інноваційної діяльності на підприємстві				
2	Розробка та здійснення плану інновацій з самоконтролю				
3	Використання сучасних програмних продуктів із управління основними технологічними процесами (продаж, закупівлі, виробництво тощо): регламентація етапів процесу, контроль виконання процесу, аналіз				
4	Наявність плану підвищення кваліфікації працівників із самоконтролю				
5	Як часто здійснюється підвищення кваліфікації фахівців з самоконтролю				
6	Чи відбувалися відповідні зміни у проведенні самоконтролю за допомогою новітніх технологій з програмного забезпечення та комп'ютерного обладнання згідно із змінами в управлінні підприємством				
7	Виділення коштів на вдосконалення засобів автоматизації самоконтролю				
8	Плани запровадження сучасних технічних засобів та програмних продуктів самоконтролю				
9	Наявність розроблених допоміжних електронних документів (регламентів, інструкцій, шаблонів документів и т.д.), необхідних при самоконтролі				
10	Відповідне переобладнання робочих місць спеціалістів (АРМи)				
11	Створення раціональної, оптимальної системи комунікацій (в т.ч. міжособистісних), які сприяють обміну досвідом роботи, управління				
12	Затверджений план електронного документообігу з основної діяльності та контролю				
13	Ведення автоматизованого контролю встановлених лімітів діяльності за основними бізнес-процесами				
14	Яким чином регламентований порядок формування та надання керівництву звітів самоконтролю				
15	Вдосконалення управління діяльності за звітами самоконтролю				
16	Прийняття рішень за результатами самоконтролю				
17	Ефективність інновацій при самоконтролі				

Джерело: розроблено автором за [4; 6; 11; 12]

Реалізація інноваційного проєкту самоконтролю передбачає здійснення підприємством витрат на проведення самоконтролю (витрати на навчання персоналу, цільове підвищення кваліфікації персоналу, придбання/виготовлення програмного та комп'ютерного обладнання тощо). Показниками ефективності інновацій при самоконтролі доречно вважати негайне коригування методики та організації контролю у зв'язку із змінами у вимогах внутрішнього та зовнішнього середовища; своєчасну передачу внутрішньої інформації та звітності підприємства, особам, які приймають управлінські рішення; виявлення осіб, винних у порушеннях, та вчасне стягнення з них нестач, скорочення обсягів зайвого (малоефективного, формального) контролю, наслідком чого є додаткові витрати на збір і обробку інформації, посилення контролю та відповідальності персоналу за ефективність використання інвестиційних ресурсів на інноваційні цілі тощо.

При класифікації інновацій щодо самоконтролю можуть застосовуватися різні підходи [9]. Наприклад, якщо самоконтроль запроваджується разом із бухгалтерським обліком та управлінським обліком – це класифікується як новий інноваційний процес контролю. Як новий інноваційний процес контролю він може розглядатися на підставі самооцінки, самоконтролю при роботі в групі підприємств, при реструктуризації підприємств [5]. Якщо пріоритетом інноваційного проєкту є нові технічні засоби контролю – він може бути оцінений як технологічні аспекти інновацій. Якщо предметом контролю є зміни в процесах (продажі, виробництво, закупівлі, інвестиції тощо), що відбуваються на підприємстві вперше – це кваліфікується як процесні інновації тощо.

Розглянуті вище аспекти організації та методики самоконтролю на основі новаторської ідеї інновацій можуть бути використані у навчальному процесі підготовки економістів як елемент інноваційного підприємництва. Оскільки, як повідомила прес-служба Міністерства освіти і науки України, у вересні 2020 р. в українських закладах вищої освіти (ЗВО) стартує пілотний проєкт «Підприємницький університет», в рамках якого в університетах будуть викладати курс «Інноваційне підприємництво і управління стартап-проєктами» [17]. Спочатку його впроваджуватимуть в пілотних ЗВО; інтегрують в межах наявних дисциплін або будуть включати як предмет за вибором студентів.

Крім того, актуальною є організація самоконтролю при дистанційній роботі працівників – запровадження ефективних методик контролю якості виконання працівниками завдання, дотримання встановлених строків виконавцями тощо. По мірі цільового спостереження, узагальнення накопиченого передового досвіду та видачі рекомендацій із розвитку самоконтролю на підприємствах, введення інноваційних підходів (міждисциплінарного, інтегрованого, системного) та зворотного зв'язку при впровадженні ефективного самоконтролю працівників в управлінні підприємством та технологічними процесами, вважаємо, що він дозволить посилити функції контролю та стане ефективним інструментом підтримки управлінських рішень та управління підприємством в цілому; в перспективі можливо сформувати моделі ризиків, прогнозувати відхилення, окреслити «критичні» ланки та операції тощо.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, у статті описано важливість та необхідність розвитку самоконтролю через застосування теорії контролю та запровадження інноваційного підходу до самоконтролю, використання передових технічних засобів та програм, підвищення рівня знань та вмінь працівників з метою мінімізації ризиків та зниження рівня шахрайства на підприємстві. Розглянутий напрям розвитку самоконтролю корелює із загальною моделлю внутрішнього контролю підприємства. Проведене дослідження стає основою розвитку самоконтролю підприємств України та дозволило визначити організаційні основи самоконтролю з метою вдосконалення управління ними. Подальшим напрямом досліджень стане розкриття концепції та моделі самоконтролю на інноваційних засадах та психофізичних факторів самооцінки та самоконтролю працівника підприємства.

Література

1. Бухгалтерський словник / Ф. Ф. Бутинець, Н. Г. Виговська, С. В. Івахненко та ін. ; за ред. Ф. Ф. Бутиця; М-во освіти і науки України, Житомир. інж.-технол. ін-т. Житомир : ПП "Рута", 2001. 220 с.
2. Большой бухгалтерский словарь / Под ред. А. Н. Азрилияна. Москва : Институт новой экономики, 1999. 574 с. URL: <https://www.booksite.ru/localtxt/bol/sho/buh/gal/ter/ski/slo/var/77.html> (дата звернення: 19.05.2020).
3. Облік, контроль та аналіз: Словник-довідник : навч. посіб. / І. І. Пилипенко, В. П. Пантелеєв, В. О. Шевчук та ін. ; за ред. проф. В. П. Пантелеєва та В. О. Шевчука. Київ : Бізнес Медія Консалтинг, 2011. 368 с.
4. Пантелеєв В. П. Внутрішньогосподарський контроль: методологія та організація : монографія / Державна академія статистики, обліку та аудиту. Київ : ДП «Інформ.-аналіт. агентство», 2008. 491 с.
5. Пантелеєв В. П., Титаренко Г. Б., Предко І. Ю. Інноваційний вимір обліково-контрольного забезпечення реструктуризації підприємств. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції* : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (м. Харків, 28 травня 2019 року) / редкол.: Т. Г. Маренич та ін. ; Харківський

національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка. Харків : «Стильна типографія», 2019. С. 130-133.

6. Аудит. Методика документування / Кол. авторів за заг. редакцією академіка АЕНУ, д.е.н., проф. І. І. Пилипенка. Київ : Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2003. 457 с.
7. Економіка підприємства: теорія і практикум : навчальний посібник / В. І. Блонська та ін. ; за ред. доц. Міщенко Н. Г., доц. Яценко О. І.). Львів : «Магнолія 2006», 2017. 688 с.
8. Масленников Є. І., Яценко М. С. Теоретичні аспекти системи внутрішньогосподарського контролю інноваційної діяльності промислового підприємства. *Економіка: реалії часу*. 2015. № 4(20). С. 198-202. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoretichni-aspekti-sistemi-vnutrishnogospodarskogo-kontrolyu-innovatsiynoyi-diyalnosti-promislovogo-pidpriemstva> (дата звернення: 19.05.2020).
9. Бенько М. М. Зміст інновацій в обліку, аналізі і контролі як адаптивної реакції на зміни економічних процесів. *Економічні науки*. Серія: Облік і фінанси. 2013. Вип. 10(5). С. 5-14.
10. Ключ Ю. І. Управлінський контроль інноваційних ризиків промислового підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2017. № 6(236). С. 133-138. URL: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2247/1/133-138.pdf> (дата звернення: 19.05.2020).
11. Інноваційний мерчандайзинг: контроль планогам у мобільному додатку. URL: <https://sostav.ua/publication/nnovats-jnij-merchandajzing-kontrol-planogram-u-mob-lnomu-dodatku-84518.html> (дата звернення: 19.05.2020).
12. Програма «BAS» Комплексне управління підприємством | Портфель. URL: [https://portfel.ua/bas-kompleksne-upravlinnya-... \(дата звернення: 19.05.2020\).](https://portfel.ua/bas-kompleksne-upravlinnya-pidpriemstvom-Portfel)
13. Продіус О. І. Проблеми та перспективи впровадження інноваційних проєктів на вітчизняних підприємствах. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_19/2/23.pdf (дата звернення: 19.05.2020).
14. Михайлова Л. І., Гуроров О. І., Турчіна С. Г., Шарко І. О. Інноваційний менеджмент : навч. посібник. Вид. 2-ге, доп. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 234 с.
15. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р. № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002. № 36, ст. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (дата звернення: 19.05.2020).
16. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2006. № 31, ст. 268. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (дата звернення: 19.05.2020).
17. В університетах з'явиться курс з інноваційного підприємництва. URL: <http://osvita.ua/vnz/75612/> (дата звернення: 19.05.2020).

References

1. Butynets, F.F., Vyhovska, N.H., Ivakhnenkov, S.V. et al. (2001), *Bukhhalterskyi slovnyk [Accounting dictionary]*, M-vo osvity i nauky Ukrainy, Zhytomyr. inzh.-tekhnol. in-t, PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine, 220 p.
2. Azriliyan, A.N. (ed.) (1999), *Bolshoy bukhgalterskiy slovar [Great accounting dictionary]*, Institut novoy ekonomiki, Moscow, Russia, 574 p., available at: <https://www.booksite.ru/localtxt/bol/sho/buh/gal/ter/ski/slo/var/77.htm> (access date May 19, 2020).
3. Pylypenko, I.I., Panteleiev, V.P., Shevchuk, V.O. et al. (2011), *Oblik, kontrol ta analiz: Slovnyk-dovidnyk [Accounting, control and analysis. Reference dictionary]*, tutorial, *Biznes Mediia Konsal'tynh*, Kyiv, Ukraine, 368 p.
4. Panteleiev, V.P. (2008), *Vnutrishnohospodarskyi kontrol: metodolohiia ta orhanizatsiia [Intraeconomic control: methodology and organization]*, monograph, *Derzhavna akademiia statystyky, obliku ta audytu*, DP "Inform.-analit. ahentstvo", Kyiv, Ukraine, 491 p.
5. Panteleiev, V.P., Titarenko, H.B. and Predko, I.Yu. (2019) "Innovative dimension of accounting and control support of enterprise restructuring", *Osnovni napriamy udoskonalennia bukhgalterskoho obliku, audytu ta opodatkovannia v umovakh yevrointehratsii : materialy Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet konferentsii [The main directions of improving accounting, auditing and taxation in the context of European integration : proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical Internet conference]*, (Kharkiv, May 28, 2019), *Kharkivskiy natsionalnyi tekhnichniy universytet silskoho hospodarstva imeni Petra Vasylenka, "Styl'na typohrafiia"*, Kharkiv, Ukraine, pp. 130-133.
6. Pylypenko, I.I. (ed.) (2003), *Audyt. Metodyka dokumentuvannia [Audit. Methodology of documentation]*, *Informatsiino-vydavnytskiy tsentr Derzhkomstatu Ukrainy*, Kyiv, Ukraine, 457 p.
7. Blonska, V.I. et al. (2017), *Ekonomika pidpriemstva: teoriia i praktykum [Business economics: theory and workshop]*, tutorial, "Mahnoliia 2006", Lviv, Ukraine, 688 p.
8. Maslennikov, Ye.I. and Yatsenko, M.S. (2015), "Theoretical aspects of the system of internal control of innovation activity of an industrial enterprise", *Ekonomika: realii chasu*, no. 4(20), pp. 198-202,

available at: <https://cyberleninka.ru/article/n/teoretichni-aspekti-sistemi-vnutrishnogospodarskogo-kontrolyu-innovatsiynoyi-diyalnosti-promislovogo-pidpriemstva> (access date May 19, 2020).

9. Benko, M.M. (2013), "The content of innovations in accounting, analysis and control as an adaptive response to changes in economic processes", *Ekonomichni nauky. Seria: Oblik i finansy*, Iss. 10(5), pp. 5-14.

10. Klius, Yu.I. (2017), "Management control of innovation risks of an industrial enterprise", *Visnyk Skhidnoukrainskoho natsionalnoho universytetu imeni Volodymyra Dalia*, no. 6(236), pp. 133-138, available at: <http://dspace.snu.edu.ua:8080/jspui/bitstream/123456789/2247/1/133-138.pdf> (access date May 19, 2020).

11. Innovatsiyni merchandaizynh: kontrol planohram u mobilnomu dodatku [Innovative merchandising: control of planograms in a mobile application], available at: <https://sostav.ua/publication/nnovats-jnij-merchandajzing-kontrol-planogram-u-mob-lnomu-dodatku-84518.html> (access date May 19, 2020).

12. Portfel (2020), Prohrama "BAS". Kompleksne upravlinnia pidpriemstvom [Program "BAS" Integrated enterprise management], available at: <https://portfel.ua/bas-kompleksne-upravlinnya-...> (access date May 19, 2020).

13. Prodius, O.I. (2016), "Problems and prospects of implementation of innovative projects at domestic enterprises", available at: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_19/2/23.pdf (access date May 19, 2020).

14. Mykhailova, L.I., Hutorov, O.I., Turchina, S.H. and Sharko, I.O. (2015), *Innovatsiyni menedzhment [Innovation management]*, tutorial, 2nd edition, supplemented, Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 234 p.

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2002), The Law of Ukraine "About innovative activity" dated 04.07.2002 no. 40-IV, *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, 2002, no. 36, art. 266, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text> (access date May 19, 2020).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2006), The Law of Ukraine "About securities and the stock market" dated 23.02.2006 no. 3480-IV, *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, no. 31, art. 268, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15#Text> (access date May 19, 2020).

17. "A course on innovative entrepreneurship will appear in universities", available at: <http://osvita.ua/vnz/75612/> (access date May 19, 2020).